

Van gijzelkamer tot raadhuis

Opticien Pieter van Daalen (links) en archivaris Peter Smit.

FOTO THIERRY SCHUT

Het raadhuis eind 19de eeuw.

FOTO HISTORISCH ARCHIEF
WESTLAND

Sinds kort heeft Naaldwijk vier gemeentehuizen. Aan de Verdilaan en de Laan van de Glazen Stad staan nieuwe panden, aan de Stokdijkkade een gebouw dat gesloopt wordt en aan het Wilhelminaplein glorieert ook weer het oude raadhuis.

RIEN VAN DEN ANKER

Op de eerste etage van het Rechten Dinghuys was vroeger de burgemeesterskamer, daarvoor de gijzelkamer. Tussentijds woonde hier de gemeentebode. Wie nu vanaf die plek het door renovatie chaotische Wilhelminaplein bekijkt, overziet (met samengeknepen ogen) geschiedenis. Al eeuwen terug gebeurde het hier; dit was de praatplek van het dorp.

Handgeschreven gemeentelijke berichten hingen aan de muur, er waren banken waar roddels en achterklap levendig rondgingen. Er werd gepruimd en gedobbeld. Aan de overkant was een herberg met gelagkamer die we nu Mirell noemen. Daarachter, op het huidige Van Tijnplein, werd ook al geparkeerd, koetsen en vooral paarden.

Op hoogtijdagen werd er rechtgesproken, was er de met touwen opgetuigde Vierschaar. Schout en schepenen 'deden' er civiele (straf)zaken, baljuw en welgeboren mannen, veelal geslaagde kooplieden en boeren, namen de criminelen verbaal onderhanden. In de open lucht.

Wie geluk had, werd verbannen of moest aan de schandpaal, meer pech hadden zij die stokslagen of andere lijfstraffen kregen. „Er zijn ook twee of drie executies geweest, uitgevoerd door een Haagse beul”, vertelt gemeentearchivaris Peter Smit met een soort historische trots.

En hij vervolgt beschrijvend: „Na de executie werd het lijk achter een paard en wagen over de grond versleept naar het Galgenveld, waar nu het Galgenblok ligt.” Dan als toetje: „Daar werd het lijk ter afschrikking nóg een keer opgehangen.”

Waag

Het pandje, Ding- en Raethuys aan het Marktveld, staat er sinds 1562. Daarvoor was het een waag, waar producten officieel en vooral betrouwbaar werden gewogen. Met zo'n gewichtspapiertje kon bedrog worden voorkomen. Bovendien leverde dat wegen de gemeente geld op. In feite was het een soort btw.

Achter de waag was de Vierschaar, gecombineerd onderkomen voor

politie en justitie. Daarom was er ook een cel en een ruimte met 'gereedschappen' waarmee (lijf)straffen konden worden uitgevoerd.

Lang was de geschiedenis van het pandje saai en stil. Wel waren er in 1631 en 1688 forse restauraties, maar verder business as usual. In de overloop van de achttiende en de negentiende eeuw, de patriottische en de Napoleontische periode, was er zelfs sprake van verval, omdat de overheid in deze 'barre tijden' nauwelijks geld overhad voor onderhoud. De bezettende Franse keizer had veel geld nodig voor zijn oorlogen.

Pas in 1852, nadat de gemeentewet was ingevoerd, kreeg het gebouw weer status, als gemeentehuis. De waag werd secretarie, de Vierschaar raadzaal, de gijzelkamer vergaderzaal en de cel archiefkamer. Begin 19de eeuw werd de bovenwoning, waar de bode woonde, opgesplitst in drie kamers. De grootste, met uitzicht op het plein, was voor de burgemeester.

Midden in de Tweede Wereldoorlog was er een gewapende overval, uitgevoerd door het georganiseerd verzet. Succesvol, want de gehele bevolkingsadministratie werd gestolen. Dit om te voorkomen dat er Naaldwijkers konden worden opgespoord voor de Duitse Arbeitseinsatz.

Hoppen

Van 1948 tot 1975 - toen het onlangs gesloten raadhuis aan de Stokdijkkade werd geopend - werd er ook uitgebreid getrouwd. In diezelfde tijd vergaderde de raadsvaders gegroeide gemeenteraad in hotels en feestzalen, zoals Westlandia, Toorenburg, Holland en de Binnenhaven. Dat 'hoppen' gebeurde om scheve gezichten

onder de horeca-ondernemers te voorkomen.

Na de gemeentelijke verhuizing naar de Stokdijkkade is het oude pand jarenlang gebruikt door het SOW, het samenwerkingsorgaan Westland. Dat was eigenlijk de eerste bestuurlijke eenheid waar dorpsgrensoverschrijdende Westlandse zaken werden besproken. Rond de eeuwwisseling is het pand het thuis geweest van de gemeentelijke griffie en waren er fractiekamers voor de politieke partijen. Daarna is het in handen gekomen van Van Haaren Vastgoed in Delft. Sinds kort zit er een opticien.

Het is de vierde locatie van de sinds 1967 in Naaldwijk gevestigde Van Daalen Optiek. Sinds begin september huist de opticien weer op het Wilhelminaplein. Op nummer 1. In het voormalige raadhuis en het aanpalende pand, waar vroeger ook de gemeentesecretarie was.